

Пищовитъ — 16 стр

Копанята — 18 стр

За воденицата — 21 стр

За Пемията — 28 стр

Заржката на Сарафъ Яко — 30 стр

Манукъ Беевата когича — 31 стр

За снока или общата мара — 33 стр

За мезката — 35 стр

Когичата на Попъ Мартинъ — 36 стр

За кучката мезка — 39 стр

Кавърете кале — 41 стр

Копанята и Пемия — 40

Воденицата на Еминъ Аснупията — 42

Ограденъ кръстъ — 43

Кюнджийското мѣсто — 48

Общо — Общо — 50

и — 52 - 53 - 54

17-456

5 —

илкова други. които
аботи.

ПРЕДГОВОРЪ

Въроятно, още от преди освобождението се търсят легендарните съкровища на Попъ Мартинъ. Вече въ войвода и др. Но особено следъ освобождението, това търсене е обхванало мнозина въ кръгъ отъ хора, които и до днес не споможаватъ съ най-голяма въра и упоритостъ да търсятъ тия съкровища. Цѣли семейства има основани, разбира се, безъ документи и регистрации, които харчатъ стотици лева за да търсятъ легендарните съкровища. Сещамъ че и сега имаме такова дружина, която сега се откриване общата мара въ Трънския Балканъ.

У насъ иманярския въпросъ е много тъменъ и никой не знае чаклото и колко му нито размѣритъ и послѣдствата му.

Колко хора се разкопаватъ материално, това никой не знае, защото въ тази областъ никаква статистика не може да се държи. Всичко става тайно и само по едно съзнание, то на властта, но повечето никой не се интересува. Но всѣки, който даже случайно е давалъ ухо на иманярския говоръ, е чулъ за разорявания по иманярство.

Между това и много пакости сѫ правени, тъй като много правени сѫ археологическа стойностъ, слухъ за иманяри, сж

Мислото хула
назад...
Мислото

Описание
Съдържание

Легендите за съкровищата на Попъ Мартинъ,
Вълчанъ войвода и др.

Б
у
д

Често пжти иманяри, като разказватъ за голѣми количества пари, сравняватъ ги съ държавнитъ дългове, казватъ, ако се намърятъ еди кои пари, щѣли да се платятъ съ тѣхъ държавнитъ дългове и да се оправятъ работитѣ на България. Винаги незаписанитѣ легенди се преувеличавтъ до вълшебностъ по отношение на най-сжщественото въ тѣхъ.

Споредъ иманярски предания, презъ 18 вѣкъ, около 1735 до 1765 год. е сжществувала голѣма организация отъ войводи и четници, която е действувала въ цѣлата тогава европейска Турция. Целта на тая организация е била, разбира се, освобождението на България и сжщевременно за защищаване мирното християнско население отъ турскитѣ золумлуди. А за да постигнатъ тая си цель, нужни имъ били много пари за да подкупятъ и издействатъ намѣсата на нѣкоя чужда свободна държава. Така е действувала тази организация цѣли 30 години, до като най-после Турската държава е взела строги мѣрки и е отнела възможността

Име и адреса на единъ български иманяр съ много оригинални статии за нашия Царбродски край.

11-13
11-15
1238
1923
1765
1208

Александър Първанов
с Капитана
село Темич
Михайловград
адресата ни даде
Пејчев Павле от
село Шелюща (в барутъ, а по
всичко в Кусовану)

бивали разрушени и пощожавани, овреждани или уни-

Целта на настоящата брошурка не е толкова да улесни иманяритъ за намиране баснословнитъ съкровища на Попъ Мартинъ, Вълчанъ войвода и пр., отъ които, може би, и следа вече не е останала, а по-скоро, да предпази отъ безумни увлечения и разорения много заблудени и наивни хора, които лесно се увличатъ отъ съблазнителното злато или отъ недобросъвестни типове, които ги увличатъ и използватъ по всевъзможни начини. Също и да се предупери иманяритъ да пазятъ с особено открити каквито и да било следи отъ находища отъ археологическа стойност.

Освенъ това, еднажъ станала всеобщо знание тази мистериозна книга, ще се прекратятъ спешително съжитъ съ разни преписи, на които никога не може да докаже нито истинността, нито лъжливостта. Анаивните подъ дърво и камъкъ търсятъ преписи, бележки, карти, писма и пр. и плащатъ за тяхъ. При това, възможно е да се тури край на върването, че още има неоткрити съкровища на Попъ Мартинъ и съ това да се тури край на една легенда съ такива големи последиствия.

Пъкъ нека и по-широкъ кръгъ отъ обществото знае какво именно вълнува упори-

титъ иманяри, па и толкова други, които ужъ не вѣрватъ въ тия работи.

За вѣрността или невѣрността на изложеното, нека всѣки самъ си състави мнение. Това е много труденъ въпросъ, който съ общи усилия на всички интересувачи се само ще може да се обясни положително.

Азъ мисля, че все трѣбва да има нѣщо вѣрно, но сигурно ще има и много лъжъ и легенда. Защото, не може току тъй лесно да се измисли и напише цѣлата тази мистериозна книга и да завладѣе толкова много хора. Едно е обаче безсъмнено, че и да е било вѣрно всичко и отчасти, то до наши дни по никой начинъ не би останало така изцѣло и непокътнато, както е описано. Но мистерията се усложнява и съ това, че ужъ въ самитъ книги било казано, че всички по-важни групови нишани или мѣстности, били правени по на 7 мѣста и то именно за заблуда. И все пакъ могло да се разбере кои сж лъжовни и кои истински нишани. Не зная, азъ не съмъ виждалъ оригинална книга. Въ края на една отъ оригиналитъ книги ужъ било казано отъ Вълчанъ войвода; "азъ съмъ ги крилъ както разбирамъ. Който се счита по-уменъ отъ мене, нека ги намѣри".

имъ да действуватъ. Разпръсквайки се тогава, кому кждето видятъ очитѣ, сж оставили тия мистириозни книги съ описания за мѣстата на скрититѣ презъ време на върлуването имъ пари.

Оставенитѣ отъ тѣхъ книги сж били ужъ 7, писани на старобългарски или славянски. Споредъ слухове, една такава книга е имало у нѣкой гъркъ отъ Гюмюрджина, който я ималъ ужъ по наследство. Тя била писана на славянски. Друга такава книга била намѣрена ужъ при разваляне на една стара къща въ едно село, търновско. Тя била кожена, но добре изработена за да може да се пише и четъ сно. Писана на старобългарски. Трета такава книга, ималъ нѣкой си ученикъ въ В. Търново, който твърдялъ, че билъ нѣкакъвъ племеникъ на Вълчанъ войвода. Неговъ съквартирантъ и съученикъ успѣлъ да открадне преписъ. Това е било може би преди 50 години.

Такива и подобни сж слуховетѣ и преданията за оставенитѣ книги.

Легендата за Попъ Мартинъ.

Попъ Мартинъ и Манукъ бей живѣели въ Севлиево. Попа ималъ хубава жена, на която хвърлилъ око Манукъ бей и решилъ

да я отнеме отъ Попа. За тая цель бегатъ поканилъ Попа на гости, но заедно съ попадията. Попа отначало отказвалъ, но най-после отива заедно съ жена си. Следъ гостуването, когато Попъ Мартинъ става да си отива, бегатъ застава на вратата на женската приемна стая, гдѣто споредъ турския обичай, женитѣ сж били отдѣлно, и съ ножъ въ ржка, казва на Попъ Мартина: „тази жена не е вече твоя, а е моя“. Свещеника билъ покрусенъ отъ тая нахалность на бея, но не е могълъ нищо да каже, още повече въ турско време, и си е отишелъ безъ жена си.

Но оскърбениятъ доръ не може да преглътне горчивия хапъ и решава да си отмъсти. И тръгва Попъ Мартинъ за балкана, съ намѣрение да влѣзе въ върлуващата тогава чета на Вълчанъ войвода. Когато стига постоветѣ на четата, тамъ го задържатъ и следъ обясненията му долагатъ на Вълчана. Последниятъ заповѣдва да го доведатъ, но съ вързани очи. Когато билъ отведенъ, отвързватъ очитѣ на Попа Мартина, но вече той се намиралъ срѣдъ балкана въ една пещера. Разправя Попа на Вълчана за какво е дошелъ и моли да го приематъ въ четата, за да може по-лесно да отмъсти на бея. И наистина той билъ приетъ и следъ

известно време съ своята интелигентност, тактичност и храброст, той успѣва да стане равенъ на своя войвода.

За да следятъ движенията на бея, следъ дълги опити успѣватъ да изпратятъ свой човѣкъ за ратай и кочияшъ у него. Най-после, на Манукъ бея предстояло пътуване съ семейството си презъ Габрово за къмъ Одринъ. Тръгва той съ своята кочия съ 4 коня. Но въ това време кочияшътъ успѣва да уведоми четата. И когато спрѣли по пътя за почивка, кочияшътъ дълго свирилъ съ кавалъ, което е било сигналъ за нападение. Никой, обаче, не чува. Тогава кочияша изпросилъ позволение за да стреля съ пушка, като назелъ мотиви за това си искане, ознаменуване веселото пътуване на бея. Въ този моментъ сигнала билъ чутъ и четниците нападатъ и залавятъ бея заедно съ жена му и дветъ му деца. Отвличатъ ги на безопасно мѣсто и единъ часовой остава при жената и децата, а другитъ отвеждатъ бея при войводитъ. Попъ Мартинъ праща единъ четникъ да доведатъ и жена му съ децата. Но сжщия се връща и долага, че първия часовой бѣга съ жената. Попъ Мартинъ заповѣдва да ги застигнатъ и убиятъ часовой, като измѣнникъ, а жената да върнатъ. Обаче и втория часовой направилъ сжщото като първия. Следъ забавянето и на втория часо-

вой, Попъ Мартинъ праща други двама, които да убиятъ и втория часовой, заедно съ жената и децата, което и направили. Въ този моментъ свършватъ и съ Манукъ бея.

Въ всички краища на България се говори за Попъ Маринови пещери — нѣкои се знаятъ, а нѣкои се търсятъ съ предполагаемитъ съкровища въ тѣхъ. За такава една пещера се споменава въ самото начало на една статия отъ Хр. Ст. Доброволски подъ надсловъ: с. Чаушево (свищовско), отъ която давамъ интересующитъ ни редове.

По долното течение на Янтра, близо до селото Бѣлово, край източния брѣгъ на самата рѣка, презъ вѣковетъ на черната турска робия, е била разположена красивата българска паланка Брѣстова. Брѣстовчани минавайки за голѣми родолюбци, защото съ безстрашието и скороизбухливия си темпераментъ постоянно държали въ респектъ турцитъ, особено золумджиитъ — даалии и кърджалии, които наshedствували и дунавския край. Изобщо жителитъ на Брѣстова се ползували съ добро име и между турцитъ отъ околнитъ села. Но нали „въ всѣко стадо има мърша“? И между брѣстовчени имало белѣзани — арамии, които, споредъ едно предание, извършили покушение на турската държавна хазна, като убили пощонсцителитъ между Брѣстова и Рухчукъ, ограбили паритъ, а тру-

поветѣ на убититѣ заровили близо до село-то. Главниятъ виновникъ на този обиръ е билъ Попъ Мартинъ, голѣмъ немирникъ и който съ славата си винаги бунтувалъ на селението срещу потисническата власть, противъ турската царщина. Пещерята, въ която се криялъ Попъ Мартинъ и днесъ носи името Попъ Маринова Пещера". Тя се намира въ мѣстността "Дапасъ Канара".... (Взета отъ "В.-Търновския Окр. Вѣстникъ", брой 35 — отъ 31 мартъ 1930 г.)

Вълчанъ войвода.

За Вълчанъ войвода много по-малко се говори и едва ли ще да има нѣкои легенди между иманяритѣ за него. Нѣкои казватъ, че ромжнскитѣ Братияновци били отъ Вълчановъ произходъ. Сжщо, че въ Букурещъ имало улица Вълчанъ войвода.

Въ една хубава литературна статия отъ Ю. Трифоновъ, подъ заглавие: "Първообраза на П. Р. Славейковата "Бойка войвода", помѣстена въ в. "Миръ" брой 8307 преди години, между другото се споменава и за Вълчанъ войвода. Ето и извлечение отъ статията, въ което се споменава за Вълчанъ войвода:

... "Пбсоченитѣ подробности въ свръзка съ съобщението, че момата е живѣла въ края на XVIII вѣкъ подсещатъ, че въ образа на Бойка войвода се крие юнакинята Рада Барачкина, която наистина се е подвизавала въ последната четвъртина на 18-и въ началото на 19 в. За нея Славейковъ, по пре-данние отъ близки, е записалъ следнитѣ сведения, обнародвани въ книжката му "Примѣри исторически" (Цариградъ, 1868 г.)

Рада била отъ с. Чолакова-махала, което се намира на 1 часъ разстояние отъ Търново къмъ ю. з. — тамъ, дето Дръновската рѣка се влива въ Янтра. Това село било заселено нѣкога отъ селени на близкото, сега запуснѣло, село Качица, което се намирало четвъртъ часъ по-нагоре. Рада била единичка дъщеря на жена-вдовица съ малко имотецъ, която била известна съ прозвището Барачкина. Още отъ малка тя проявила голѣма смѣлостъ и самопожертвувателностъ. Така, когато била момиче на 12—13 години и пасѣла овци, тя спасила живота на едно по-малко отъ нея овчарче, което билъ повлѣкълъ буйниятъ и стремителенъ порой на дола, що пада отъ сканитѣ горе и тече край самото село.

Като пъкъ била на 17—18 год., единъ лѣтень денъ по жѣтва, когато всички селяни се намирали на нивата, а въ село били останали само хлемавитѣ и немощни старци, — случило се да се запали една кжща, въ която лежала бабичка, прѣхласната отъ силна треска. Рада била първата, която, щомъ съгледала отъ нивата дима, завтекла се, влѣзла въ пламналата кжща и изнесла на ржце болната бабичка. За тази юначна и добросърдечна мома искали да се оженятъ много, — чи не само отъ нейното село, но и отъ другитѣ околни села. Та не стига българскитѣ ергени, ами въ нея се влюбилъ

и сина на единъ богатъ и влиятеленъ ага отъ село Качица, който съ заплашвания отстранилъ другитъ искатели и налѣгалъ Рада да се потурчи и омъжи за него. За да се избави отъ него, Рада влѣзла въ юнашката дружина на Вълчанъ войвода, а когато той билъ хванатъ и убитъ отъ ледѣнишкия спяхия Ахладоглу, заела мѣстото му и водила дружината, като защищавала околното население отъ злосторници, дори до времето, когато Исмаилъ Трестениклията заелъ и умирилъ Търновско (началото на 19 вѣкъ)“...

Между иманяритъ сжщо се говори Радинъ кладенецъ и Радина вежда. Може би има нѣщо общо съ описаната Рада Барачкина.

Преди да почна съ описанието на мѣстата и нишанитъ на съкровищата, съобщавамъ за три случая съобщени въ вѣстникитъ за намѣрени съкровища: в. „Заря“ брой 3020 отъ 30 IX 931 г.:

„Съкровищата на кралица Саба“.

Еврейската библия разправя, какъ кралъ Соломонъ е посетилъ кралицата Саба и го надарила съ много злато и скъпоценности, за мждритъ съвети, които той ѝ далъ. Сжщо и нѣкои староеврейски историци разправятъ, че действително кралицата Саба е била извънредно богата и че митътъ за нейното огромно богатство не е измислица. Поданицитъ на кралицата Саба сж били извънредно богати. По арабски кралицата Саба още се наричала Балкисъ или Билкисъ.

Неотдавна въ Лондонъ се върналъ Франкъ Хайтеръ, известенъ изследователъ на Африка, той твърди, че е успѣлъ да намѣри следъ дълги лутания, съкровището на кралица Саба въ сърдцето на Абисиния. То се състояло отъ хиляди голѣми рубини и диаманти, злато, сребро, всичко дълбоко заровено въ земята въ специално подземие. Като доказателство на твърдението си, той донесълъ въ Лондонъ нѣколко скъпоценности отъ съкровището на кралицата. Сега ще замине специална експедиция да прибере цѣлото съкровище“.

Брой 3027 на в. „Заря“ Открито имане 100,000,000 франка.

„Парижъ, 7 октомврий. Съобщаватъ отъ Ерсенъ, едно малко селце на францuzко-белгийската граница, че е открито старо подземие, въ което е намѣрено закопано огромно количество злато. Пресмѣта се на около 100 милиона франка“.

Брой 2683 — 11 X 931 г. на в. „Зора“ сжщо съобщава за голѣмо съкровище намѣрено при Санъ Ремо отъ Наполеоново време. Нѣкой офицеръ отъ Наполеоновата армия го е скрилъ и понеже билъ раненъ преди да умре, оставилъ описание на мѣстото на свои близки, които едва сега го намѣрили.

Това сж три съобщения само въ нѣколко дни. А такива съобщения се срещатъ много често, както за чужбина така и за въ България.

Следващитѣ по-долу описания за Попъ Мартиновитѣ, Вълчансви и др. съкровища, давамъ така, както съмъ ги намѣрилъ. Стилътъ е запазенъ. Читателя ще среща неясни и неразбрани или просто безсмислени работи, но тѣ не пречатъ да се разбере всичко същественно достатъчно ясно.

Свѣтогорската исторія на войводитѣ Вълчанъ.

Попъ Мартивъ и Алтънъ войвода.

1. Пищовитѣ.

Пищовитѣ се намиратъ на мѣстността, която се казва Кесинъ-гашъ, сеченъ-камъкъ, Коритата, Стжпалата, Куртъ-башица, Габровница, на баня, Карлж-балканъ, Обреща, Чимъ-мандра, Сарж-гьолъ, Вѣтро-поле, Суха-баня. Главни семтове сж на пищовитѣ най-далечъ 1 часъ отъ пищовитѣ. Тѣзи семтове искамъ задъ Куртъ-башица, ъдето залази слънцето. Да сж близо татъкъ до Стжпалата, на Габровница на баша. Искамъ стената да е малко наведена и пищовитѣ да сж на два вида, единия арнаутски, а другия османлий-

Можетъ да се види
Сем отъ рѣка изиде на
мѣста

ски и да сж малко на сушина и османлий-
ския да е малко по-късъ, два прѣста отъ
другия и помежду имъ арбия. Отъ нишанитѣ
единъ фърлекъ съ рѣка има кладенче (кай-
накъ) и като трѣгнешъ по водата да вър-
вишъ до 15 крачки раздѣля се водата му
и долу пакъ се събира и прави помежду
островъ (ада) и на средата камъкъ побитъ
и на него кръсть. И гдето се събира водата
подъ острова има камъкъ да лежи, като чи-
футски гробъ. И надъ кладенчето отгоре
има камъкъ реченъ побитъ. Три крачки отъ
кладенчето на пищовитѣ отъ горе на рав-
нината има три грамади камъни. Между
пищовитѣ и грамадитѣ има камъкъ побитъ.
Надъ писанитѣ пищови на стената мѣри
една педя по-горѣ въ пукнатината, ще на-
мѣришъ сжщитѣ пищови. Набиза е пукна-
тината съ ситни камъни и е замазана съ
воскъ. Земи една тояга и мѣри отъ земята
до пищовитѣ и съ тази мѣра, мѣри по зе-
мята на среща, ще намѣришъ една хазна
заровена. Да идемъ при кладенчето. Като
се наведемъ да пиемъ вода, дето си опрешъ
колената, тамъ подъ коленитъ има три мед-
ника единъ върху други. Надъ кладенчето
отъ горе между рѣчното камъче и кладен-
чето има 5 товари кодка дълбоко и гдето
се събира водата подъ камъка като чифут-

ски гробъ, подъ него има единъ медникъ и една ведрица.

2. Копанята. f

Мѣсото, което се говори Куртъ-кая, отъ тамъ се види Кушъ-кая. На Кушъ-кая има орлово гнѣздо. Като ще излезешъ на копанята, има три стъпала. Долното е като керпичъ съ орозанъ заидано, а второто отъ камъкъ издълбано. Отъ правата стърна на стъпалото има пукнатина и отъ лѣвата ботура и на нея манафъ чекмакъ. Въ долното стъпало което е орозанъ има лири и като излезешъ манафъ, той е малко венъ и е три педи широкъ и три педи дългъ. На средата му е копанята работена съ чукъ, като корито и на четеритѣхъ му кишета има дупки. Отъ копанята се зима едно синджирче и на края манафъ черкезъ бочакъ. Отъ ножа кждето се изтича водата, долу има единъ котелъ и до коритото има единъ кръсть. Той е тапа обграденъ. Тукъ до копанята има още два камъка и тѣ сж по-високи отъ копанята, а единия е по-високъ отъ всичкитѣ. Да се върнемъ на стъпалата. Като си туримъ лѣвия кракъ на стъпалото, което е като керпичъ и съ лѣвата ржка да се уловимъ за ботура и като се поемемъ съ дѣсния кракъ да се качимъ и

дето стжпя на земята крака ти и дето тѣпчи, тамъ има единъ бакъръ и дето се държимъ у камъка. Да погледнешъ на среща презъ ржката около 400 крачки ще видишъ една поляна у единъ червенъ мешеликъ. Тамъ лежатъ два камъка като волове. На единия на дирницата има кюръ балтия, а до нея пукнатина и въ пукнатината една лира има. А на другия камъкъ на гърба кръсть има. Отъ тѣзи камъни нагоре 17 седемнадесетъ крачки има единъ камъкъ побитъ и е като овчаръ съ ямурлукъ и гледа на воловетъ и предъ него има единъ камъкъ посланъ и на него има едно петало конско и едно тахче. На послания камъкъ едното кюше е счупено и подъ счупеното кюше има единъ бакалъ. Отъ воловетъ 15 петнадесетъ крачки надолу има единъ камъкъ побитъ и прилича на вълкъ и лѣвото му ухо е отчупено и на главата има чаша, тя е пълна съ злато. Отъ воловетъ дикъ нагоре има една грамада съ камъни и прѣстъ карашикъ и отъ горе на грамадата камъкъ побитъ и на него кръсть и въ камъка пари. Въ грамадата пушки, пищови и ножове.

Да стидемъ при воловетъ и да размъримъ между тѣхъ на самата имъ среда, ще намѣримъ вжлицата отъ самаритъ. Отъ долу до земята има сушина слончина и може да легне човкъ на сухо. Тамъ лежеше

войводата Вълчанъ. Гдето му бѣше главата има кръстъ и като си подигне главата съ ржката, подъ лакъта му има тапа и подъ пъпа му има закопано. (не е казано какво). Отъ воловѣтъ на долу има 4 камъка побити и отъ вълка отъ горе има плоча като мусама сложена, и до всѣко дърво по една плоча забита. На едно дърво има корени като кобилица, срещу слънцето, подъ корена има и подъ всѣки камъкъ има, които сж забити до дървото. Отъ пладнището на горе къмто изтокъ три грамади камъни. Въ срѣдната 16 чифта пушки и 16 хиляди гроща пари. Паритъ сж при пушкитъ. На долния край на пладнището къмто западъ има два камъка прави и се хванали като пехливани да се борятъ и горе гдето сж се срещнали камънитъ, ще номъришъ главата на свинята. На адиния камъкъ писано ибрикъ, а на другия легенъ и между тѣхъ камъни копай дълбоко ще номъришъ сжщитъ са дозе и подъ тѣхъ отъ долу има една хараня. Отъ тамъ ще отидемъ на копанята. Отъ нея надолу има едно мѣсто да се излиза горе на канарата. Тамъ ще намъримъ едно седло отъ камъкъ, има гемъ и зенгии и предната му ябълка има кръстъ. Строши кръста вземи петъ жълтици и отъ ябълката има една чезгия и слиза до земята. Тя мъри право въ обуцата — ботуши пълни съ ахчанки.

На зенгията да си туришъ лѣвия кракъ. Десния гдето тълчи има единъ медникъ. Отъ седлото отъ предъ има камъкъ побитъ и на него има една ржка и държи бакърче и отъ долу е сжщото бапки. На седлото отъ подиръ шестъ крачки има канара висока около три човѣшки боя и на нея има писана ахча тахтаси. Отъ тамъ ще отидешъ пакъ на копанята, ще тръгнешъ срещу ржката на горе и ще изминеешъ Куртъ-кая и ще приближимъ на Кесики-ташъ (може би Кесинъ ташъ б. м.) Кжджали пжтекаси, Памукчу йолу и ще слеземъ на воденицата.

3. За воденицата.

На воденицата не се ходи ни съ кола, ни съ конь, но пеши. Тя е отъ една страна отъ канара, а отъ другитъ три стени правени. На мѣстото на савака е три педи камъка разсѣченъ, та отъ тамъ е уловенъ улея. Подиръ воденицата има качакъ капасю. Отъ тамъ ще излѣзешъ на савака по 7 стѣпала. Въ горния басамакъ бакърче. Да минешъ презъ водата на срещу има едно криво дърво и отъ него излиза изворъ. Като коленичешъ да пиешъ вода, подъ коленетъ ти има пари. Ще уловишъ по водата на горе и до водата има единъ букъ много дебелъ и е много краставъ и е кухъ и водата минава край коренитъ му. И въ него има

парѣ. Отъ него на горе има камъкъ побитъ и на него кръстъ. Ще вървимъ връзъ водата, на горе ще намѣримъ единъ камъкъ въ водата и да го обикаля водата и на него има кръстъ. Срещу водата отъ гдето иде, да строшимъ кръста и да извадимъ маниста конски и 48 кончина клапа (?). Пакъ на сжщия камъкъ отгоре възнета. Да строшимъ маската та да вземемъ възнетата съ жълтици. Отъ тамъ ще отидемъ още на горе. Низъ водата ще намѣришъ едно куру-дере, което пресича водата и ще идемъ още малко на горе и ще опремъ въ яза и ще погледнемъ на дясна страна и подъ нея отдолу има песокина дива череша и при нея има две чанти единъ ножъ якъ кабария, единъ девитъ Вълчановъ и две пушки. Да слеземъ на воденицата. Онази канара, гдето като че ще падне върху воденицата, на нея има писано куча плещи съ кракъ отъ горе. На канарата има единъ нисъкъ камъкъ шаренъ надъ пжтеката отъ горе, има на него една квачка съ 7 пилета. Отъ квачката на горе има по-голяма канара.

Да дойдемъ на воденицата на вратата не на качакъ капасю, но на главната врата, подъ прага, има чифтъ пищови съ червени гайтанци. Отъ тамъ напредъ воденицата, на поляната, има бинекъ ташъ. На него три кучи стѣпки. Около камъка въ земята има

реоли набити и гдето се свършватъ краищата на реолитъ, добре да гледашъ на къде идатъ краищата имъ въ каква стена гледатъ двата края, единия край гледа срещу три камъка, а единъ срещу воденицата и има кръстъ. Отъ воденицата четири крачки отъ вратата на долу до рѣката, гдето пепела и смѣтътъ се е хвърляла, въ средата има едно крино 3—4 оки маргаритъ. Срещу пепелището, въ водата има едно дърво съ три брата чаро, колелото като се е въртало е прѣскало въ единия братъ. Въ него има две чанти закачени. Отъ дървото на долу, пакъ 4 крачки има изворъ и като се наведешъ да пиешъ вода и като се изправишъ да намѣришъ до нея надъ самото кладенче, надъ него има писано превързло отъ менче, счупи превързлото извади менчето.

Да влеземъ въ воденицата. Гдето селеше воденичара до стъпалото, подъ задницата му едно бакърче и подъ колото отъ долу тава и подъ улея въ изработения дуваръ има три чесала и дзе гебрета.

Да дойдемъ на 7-тъ стѣпала, долу на дирното и тамъ има. Гдето капи капчука тамъ е коша. Отъ малтата, три крачки навънъ има камъкъ побитъ и на него коша написанъ. Тамъ има единъ ботушъ съ пари. Като преминешъ презъ саака на среща ще поемешъ кечи пжтекаси край канарата и ще достигнешъ

11

Малката пещера

една малка пещера, която да взема 150 овци. Отъ тамъ ще вървишъ край канарата и по-напредъ ще видишъ единъ камъкъ отъ далечъ, като минаре и той е дълъгъ като канарата. Помежду камъка и канарата ще минешъ и разстоянието му е колкото да мине човѣкъ. И като речешъ да минешъ камъка ще тропнешъ и тамъ пари тройни. Пакъ ще вървишъ се край канарата на горе и ще намѣришъ една пещера голѣма да взема 500 овци и тя на вратата има дирекъ самобитенъ. Отъ тамъ ще излеземъ покрай канарата нагоре и ще намѣримъ 7 стѣпала и ще излеземъ на поляната и ще се завъртишъ на дѣсно, на поляната ще намѣришъ една пещера низка като бѣлишка фурна. Ще влеземъ вътре низко по коленитъ и ще намѣримъ вътре на небето единъ клонкъ писанъ и право, долу подъ него е сѣщия, сака му е чамширентъ и вътре е празенъ, въ него има една неа три и четири Вълчанъ войвода, Алтънъ войвода и Попъ Мартинъ. Въ сѣщата пещера има квачка съ 12 пилета, едно на гърба и гдето гледа пилето има калаузъ и тамъ тѣй ще намѣришъ майката. На квачката има две змии оплетени, опашкитъ на змиитъ, на едната има кръсть, земи полудцитъ (?) а на другата има топузъ на опашката. Отъ квачката навътре има мома съ хобилица и менди. Като излеземъ на

Малката пещера

Виденъ ???

вънъ отъ пещерята, ще погледнемъ долу отъ канарата, види се една крива липа, като лакътъ. На лакътя има гвоздей пудия набитъ, подъ него отъ долу има единъ червенъ ямурлукъ. Надъ липата отъ горе има камикъ опрянъ на единъ дрянъ, подъ дряна гробъ на Емина. На кръста му три кемера, чифтъ пищови, единъ калъчъ, една пушка. Една крачка отъ главата му търси каука му, незатъ търси ботушитъ му заровени и той самъ лежи на пари. Отъ седемтѣхъ стѣпала като излеземъ на горе на равнината, да се върнемъ на дѣсна страна, на канарата, ще изминемъ около 150 крачки и ще стигнемъ на Диреклия пещеря. Да запалимъ кошъ въхва и тледъ. Едетъ ще излезе димъ отъ пещерята. Тамъ ще намѣримъ единъ хаванъ и гдето пада тютюня отъ хавана, тамъ има три сирове востъкъ, всѣки сиръ има по три ока и по три мѣрни безценни. Отъ тамъ ще слеземъ на воденацата. Да погледнешъ подъ канарата отъ долу и ще видишъ като $\frac{1}{2}$ купенъ и на него на дузлука има кръсть обграденъ. И подъ него има сущина колкото за 5 души. Отъ тамъ на долу дѣто като уловишъ има камъкъ съ две дупки колкото да си пхнешъ томрука, на сѣщата нишанъ. Отъ този половинъ купенъ ще намѣришъ цѣль купенъ; на него има две дупки

Виденъ

колко да си пъхнешъ ржката до лакътя. На връхъ купена единъ кръсть. Отъ воденицата на долу има три черници и въ една-та има 17 куршума ударени сребърни. Долу въ коренитѣ отъ черницитѣ на долу ще да отидемъ помежду две воденици. Отъ черницитѣ ще намѣришъ единъ камъкъ, като габровска кола, на него 7 кръста отъ горе и на дъното две дупки. Отъ горе писанъ единъ остень и на където мѣри остена, 7 крачки мѣри, има рѣчио камъче побито и до него пжтъ върви и го досягатъ колелата. Подъ камичето има 21 ока саде злато. Отъ тамъ да отидемъ на софрата.

4.3. Софрата.

Отъ тамъ ще излеземъ къмъ изтокъ, ще вървимъ по единъ голъ срѣденъ пжтъ като се наведемъ да спъземъ въ ржката дървото и като погледнемъ отъ среща на другия баиръ има около две хиляди камъни бѣли, като че сж говеда налѣгали. Тамъ гдето сж камънитѣ е саде люлякъ и тѣй ще слеземъ долу въ ржката. Отъ оня голия баиръ ще удозимъ по водата на долу ще на-та отъ единъ скокъ, гдето се хвърля вода-та отъ скока, той е въ скокъ 58 педи. На не-го отъ долу има писано единъ пишовъ и единъ кръсть. Помежду имъ минава водата колкото една еремида и водата кога е го-

13
лѣма може да мине човѣкъ подъ водата на-сухо и гдето пада водата има единъ кръсть голѣмъ. Отъ тамъ на долу ще отидемъ на Синия виръ, Гйокъ-бивакъ. Надъ вира соф-ра. На софрата има 7 комати хлѣбъ, 7 лъ-жици и 7 вилицы, едната е пребита и на-срѣдата има една паница, въ нея една и по-ловина риба. Половината е съ главата на-вжтре, а цѣлата е съ главата на вѣнка. Отъ паницата се взема едно синджирче на вжже съ черкезъ бучакъ, подъ него има една тух-ле писана и малко пари. На софрата се из-лиза по три стжпала. Долното е правено. Подъ него има едно бакърче и по-доле дру-го. 18 крачки отъ софрата на горе къмто канарата има единъ камъкъ побитъ и подпрянъ на едно дърво. Дървото е клень старъ и камъка гдето е опрянъ въ дървото, отъ долу му има кръсть и подъ камъка има три ката пари. На софрата като седнешъ и погледнешъ презъ вира отъ сре-ща има камикъ псбитъ и на него кръсть. Отъ камъка желтици има. На софрата на ка-мъка има долапъ за кафе и воденица и една-гимия съ дирекитѣ на долу, да ги търсишъ на камъка на около полъ воденицата и ду-лапа сж сжщитѣ подъ тапа и гимията, где-то ѝ мѣрятъ дирекитѣ — единъ медникъ съ цванчеве и подъ софрата. Да вземешъ единъ уварлякъ камъкъ удари въ паницата. Отъ

софрата на горе 95 крачки срѣшу водата има сърна написана и ще иде едно куру-дере, като удари водата кога дейде, да пресича водата и рѣката удара на сърната и сърната на кждето се е обърнала и гледа назадъ, тамъ има единъ завой и на канарата, гдето гледа сърната, има единъ пергелъ писанъ. Тулума на сърната е тамъ, тамъ е топа, въ канарата сѣ 44 оки злато. Отъ нея на горе 95 крачки арнаутинъ мѣри на сърната съ пушка. Отъ тамъ ще вървишъ пакъ на горе и като вървишъ ще видишъ отъ срѣща си голѣма канара, види се като на гимия гевиса и гледа право кждето залази слънцето и на канара отъ горе на равнинцето има единъ голъ, който се вика Сарж-голъ и като се напълни съ вода отъ дъжда изтича презъ гимията.

5. За гемията.

Гемията е на единъ камъкъ червенъ писана. Камъка е нисъкъ, като седнешъ главата ти ще опре отъ горе. Гемията има три дирека. Срѣдния е пречупенъ и иде една пукнатина и въ нея единъ маданлъкъ съ три жълтици и на демека има конска торба писана. И на демека седи човѣкъ и гледа въ книга, като че чете. И въ гемията има три денка стока и едно канче съ устата на

долу захлупено надъ предъ гемията кантаръ. Подъ счупения дирекъ отъ долу да извадишъ 70 реоли, подъ реолитѣ да извадишъ три конски петала на една пила нанизани. Отъ гемията на долу има кошутина. Три разкрача има единъ камъкъ побитъ, види се като бинекъ-ташъ и на него камъкъ на долу има единъ камъкъ като бѣглишки амбаръ и на него отгоре има кръстъ голѣмъ и отъ кръста на долу кѣмто рѣката има синджирче, отъ камъка и на синджирчето отъ края има едно тахче и сжщото е подъ него въ земята. Отъ гемията до 500 крачки ще видишъ едно дърво зелено, чамъ и отъ тахчето на долу има на едно дърво единъ кантаръ 44 оки и отъ тамъ пакъ на долу ще намѣришъ на едно дърво ботушъ французски. Отъ гемията като погледнешъ отъ срѣща презъ водата вижда се една дупка, като на бурия дъното. Надъ гемията отъ горе пѣтъ, гдето вървятъ ромжнкитѣ за жътва и като минава человѣкъ съ конь, чува се да извика на Сарж-голъ. По-горе на равнината подъ пѣтя има два камъка като воденишки единъ върху други и въ долния има пари.

Да дойдемъ пакъ на софрата. Отъ софрата на долу има два камъка като порта. Тамъ на срѣдъ тѣзи два камъка ще намѣришъ три керамиди писани чисто бѣлгарски и ще дойдемъ на софрата. Ще погледнемъ

14

през рѣката отъ срѣща на канарата. Ще видимъ три дупки, колкото да ти влѣзе калпака и се вижда една пукнатина и да се гледа като козиняво вѣже. Отъ горе до долу има и други три бѣли прѣчки до черното сж отъ горе до долу, като платно. И гдето се свършва пукнатината отъ горе до долу ще разкопаешъ колкото човѣшки бой на долу и тамъ ще намѣришъ градено съ оружанъ и вътре има заградно съ орозанъ сандѣкъ и въ сандѣка сж всичкитѣ потребни работи гдето трѣбватъ и отъ тамъ на горѣ ще отидемъ покрай канарата, ще намѣримъ едно средде писана на канарата и сага му е 4 педи. Отъ тамъ по-нагоре ще намѣримъ една кука овчарска 9 педи и помежду свърдлето и куката, ще намѣришъ една пещеря опалена. Тамъ сж всичкитѣ работи монастырски заидани въ пещерята.

6. За ржката на Сарафъ Яко.

Ржката е лѣвата спиртосана. 7 пжти е завита съ мушама и въ всѣки катъ по една жълтица. Срѣдниятъ прѣстъ е прегънатъ и е закованъ въ дланѣта съ сребренъ гвоздей и е миналъ презъ прѣста, жълтицата и дланѣта и подъ прѣста подъ кривачката два дафинови листа (зърна) и $\frac{3}{4}$ кремъкъ отъ пищовъ. Втория прѣстъ е разцепенъ и на

уздари С. *Уздари С. Сарафъ Яко*
— 31 *или страни*

15

врянъ прѣстена му и на него пише Сарафъ Яко. Въ ржката му при друземско гйокче и гдето се намѣри ржката има подъ него 3—4 друз. (?) злато. Тамъ на близо има единъ камъкъ като тенджерачи е черенъ камъка. Подъ него има коджамити да ударишъ съ чукъ на камъкъ, защото и въ него има нѣщо и при Сарафъ Яковата ржка има една канара, която я усиратъ птичкитѣ твърдѣ много.

7. Манукъ беевата кочия.

Гдето е тази кочия, намира се Търнето или Дебелъ дѣлъ. По това семта сж канарата дума Гарванъ Канараси. Мѣстото е горе на високо. Ще се иде при нея по една полица много стрѣмна. И като ще влѣзешъ при кочията, дупката на пещерята е твърдетѣсна отъ гдето да се изкривишъ съ лѣвото рамо, за да влѣзешъ вътре. На устата на пещерята има кръстъ, като влѣзешъ вътре на лѣвата страна е изписана кочията съ 4 коня. Въ дирния конь лѣвия съ лѣвата нога е куцъ. Дирното колело лѣвото нѣма единъ наплатъ и двата крака (спици). Въ кочията има челоуѣкъ седи и пие чубукъ. Подиръ кочията има пале и има една конска торба писана. Кочияша като ударилъ съ камшика предния конь, завилъ се е на ухото.

то му. Камшика на върха му има кръстъ.
 На кочияша на главата му перо. На конетъ
 на главата има по една китка и на ръша
 има петелъ. Вжтре въ пещерята има единъ
образъ да търсишъ. На пещерята на дъно-
 то има единъ камъкъ побитъ съ образъ.
 Камъка е късъ, като глава. Отъ тамъ на
 вжтре низъ пещерята колкото вървимъ къмъ
 дъното става все по-тъмна догдето захванешъ
 да коленичишъ и тамъ пещерята е зазида-
 на на дъното съ камъни. Да видимъ сега
 где има пари. Първо зазиданата пещеря има
 вжтре една голъма сума пари. Да дойдемъ
 подъ келевата глава доде подъ камъка има
 едни дисаги мишии и пълни съ пари. Стро-
 шеното колело безъ единъ наплата има
 една конска торба. Подъ кочияша отъ долу
 му има едно бѣло менче. Подъ куция кракъ
 на коня има една конска торба. Петела гдето
 е на ръша е тапа. Палето гдето гледа,
 на пещерята, да бръкнешъ на полицата съ
 ржката ще извадишъ единъ пищовъ съ ру-
 биети. На камшика на върха гдето има кръстъ,
 той е тапа, отъ гдето ще извадишъ книги-
 тѣ. На пещерята на устата гдето е кръста,
 той е тапа, отъ гдето ще извадишъ златни и
 честни кръстъ. Образи гледа на пещерята на
 средата и отъ тамъ можешъ да познаешъ
 средата на пещерята, отъ горе на кубето
 има кръстъ. Отъ долу има дупка съ тапа и

ще счупишъ тапата и ще слезешъ долу въ
 другата пещеря, но дупката е пълна съ ки-
 речъ, ще го изчистишъ и тогазъ ще слѣ-
 зешъ въ другата пещеря, гдето ще намѣ-
 ришъ сжщата кочия. Ръша е изваденъ и е
 на една полица туренъ и на него наврени
 три върви жълтици и колелата сж наврени
 на опъки и подъ всѣко колело има по единъ
 пищовъ. Подиръ кочияша има на дъното
 едно кръстче закачено. На кждето мѣри ръ-
 ша, тамъ е дуваръ изработенъ и отъ тамъ
 ще пробиешъ дувара и суктисвай всичко. И
 тѣй като обиколишъ канарата ще видишъ
 колелото безъ наплата безъ крака.

8. За смока или общата мара.

Градъ Търново. Отъ него до Троянския
 манастиръ е 18 часа. Отъ манастиря на горе
 по Черния Осъмъ, на разстояние 3 1/2 часа,
 на главата на Осъма, мѣстото се нарича Ко-
 зарскитѣ Троше. Венци, Станчевъ полегаръ,
 Суха рѣка, близо Папратлива поляна. Отъ нея
 полянката види се Марковата дупка, срѣщу
 папратливата поляна има насрѣща въ кана-
 рата прелезъ и въ прелеза камъкъ побитъ
 и прилича на куче и гдето гледа кучето, ще
 намѣришъ арнаутинъ че мѣри съ пушка на
 една кошута и единъ кърждалия да води 7
 катѣри и тамъ близо има изворъ да извира

Handwritten notes and signatures in the right margin, including the name "Stanchev" and other illegible scribbles.

7 Роговото 34

Има рогачъ съ рогове по 7 шипа. Надъ рогача отъ горе има полегаръ, отъ рогача на долу къмто рѣката около 40 крачки, ще намѣришь 7 стѣпала и по стѣпалата ще отидешъ на марата. Надъ вратата има рѣка изписана и на самата врата има дърво яворъ, шумата му пада на вратата. И като влѣзешъ вътре ще вървишь надъ водата по мостове, дордето отидешъ до вътрешната врата и тамъ е общата мара. Отъ вѣнка има камъкъ като гърбава баба. На пещерята вратата ѝ гледатъ къмто изтокъ. На южната стѣрна отъ горе пещерята има пукнатина и като грѣе слънцето, прави свѣтлина въ пещерята и до тая пукнатина има трендафилъ глогъ. Отъ полегара, когато вали дъжда, буклука минава покрай вратата на пещерята. Отъ тази пещеря на разстояние около единъ часъ има мѣсто и се казва Червентъ брѣгъ, жидовъ долъ и тамъ ще намѣришь друга пещеря и вратата ѝ е като фурна и вътре има лѣвъ направенъ.

Да видимъ де и какво има при смока. Като влѣзешъ вътре презъ вратата, на която е явора, ще видишь отъ лѣва страна образъ чловѣчески и гдето гледа отъ срѣща на стената, тамъ има тапа и вътре ще намѣришь книгитѣ, които ще разправятъ какво да се прави. На вътрешната врата има смокъ искусственъ и се движи щомъ се при-

17

при мечката
35

ближи човѣкъ при него може и да убие човѣка, ако не се предпази. Той е на телъ и съ мушама, отъ горе люспитѣ му сж рубие-ти, отъ долу ситни бѣли пари. Очитѣ му сж безценни камъни, зѣбитѣ му сж отъ маргаритъ. Въ пещерята има голѣмо съкровище и разни вещи.

9. За Мечката.

Мѣстото, което се говори Кадемлията. Тамъ има 7 гроба, отъ тамъ се види Новосело, Малко село, Ени махле, Чимъ колиба. Отъ гробоветѣ ще вървимъ къмъ изтокъ и видимъ камъни много побити по една долчина и ще минемъ покрай Сарж-голѣ. Отъ него като вървишь още, ще стигнешъ до единъ камъкъ, който прилича на гемия. Отъ него като вървимъ още, ще стигнемъ прелеза презъ канарата. Отъ него като вървимъ още, ще стигнемъ на мѣстото, което се говори Кору-дере и като вече да се наведешъ въ дерето, мѣстото е много зло, за това ще отидемъ на северната страна и се възвиемъ на изтокъ и после на югъ и ще намѣримъ свободно да слеземъ въ рѣката и ще видимъ знакъ мома съ кобилица и менци и на срѣща презъ рѣката ще намѣришь мечката съ мечкаря и три циганки. Какво има при мечката. Гдето е стената и мечката

на нея изписана, тури си гърба на нея и гледай на срѣща презъ водата, около 40 крачки ще видишъ камъкъ жълтъ, колкото половинъ човѣкъ и на него кръстъ и кръста гледа къмъ мечката. Отъ кръста право долу въ земята копей до две педи и ще видишъ въ сѣщия камъкъ тапа и тамъ сж книгитѣ, които разправятъ що трѣбва да направишъ съ мечката. Пѣпа и е тапа, врата е тапа, на мечкаря даярето е тапа. На мускалията калдремъ въ срѣдата буре бмѣри бѣли пари. Надъ мечката отъ горе въ равнината калдаремъ четвъртитъ, на срѣдата му рѣченъ камъкъ побитъ, подъ него медникъ съ златни пѣри.

10. Кочията на Попъ Мартинъ.

Кратка забележка за Попъ Мариновата кочия, която е въ Търновския окръгъ. Село Балванъ (Топъ кория) Котелица, Киселичовъ долъ, Катъ чаластъ, Катъ чаиръ, Чуруковецъ, Студения кладенецъ, село Каяджикъ, Каменарово. Татъка се намира изписана на камъкъ стена брѣчка съ конь и една чело-вѣческа глава. До тая знакъ има дупка въ земята и която като се отвори, ще се тури една стълба съ 5 басамака и като слѣземъ ще видимъ отъ лѣва страна халати, синджирѣ и чукове и тъй като вървимъ напредъ

18

ще видимъ, че дупкитѣ ставатъ две и три и после се събиратъ въ едно при три снопе жито, които сж натопени до вжжетата съ восъкъ. Отъ тамъ ако се справишъ въ дѣсна страна, ще отидешъ въ проласть, ако отидешъ на лѣво, ще намѣришъ 7 тела, които минаватъ презъ канала на единъ пищовъ и тамъ има три стѣпала, които водятъ въ една черква. Срѣщу вратата на черквата има единъ смокъ и на врата му висятъ три върви маргаритъ и една жълтица пендара, голѣма като конско петало и очитъ му свѣтятъ като свѣщи. И като влѣземъ въ черквата, ще видимъ сѣщата брѣчка. Черквата е постлана съ мермажъ камъкъ. Тавана има железни греди варъ и тавана е покритъ съ бакърени дѣски и кубето е направено подобно на небето, съ всички свѣтила небесни и брѣчката е залеена въ мера съ олово и подъ нея има единъ камъкъ отличенъ. На едното колело нѣма два наплати и е обрнато на олѣнки и е покрита съ мошама и препасана съ синджиръ и отъ долу заключена съ куфаръ и отъ горе покрита съ меча кожа. На опашката има кофа желѣзна съ тѣсно дѣно. На рѣша има петелъ изкованъ. Въ черквата има още 4 грамади жълтици и на по-голѣмата грамада има патерица побита, владишка, и на нея за-качена торбица, броеница, кандило и пушка.

презъ която се види куршума и барутя. Има още кръстъ съ скъпоцени камъни подобно и едно седло. На дирека има покачена една глава човѣшка, сабя и паласки. По-нататкъ въ олтаря на престола има една корона, потиръ, лъжица, покирвци и едни нѣща, които постоянно играятъ. Има икони 44, отъ които четеритѣхъ голѣми, колкото вратата. На едната има прикачени 7 кандила и още три орела отъ злато. Въ олтаря има още ржка и всички други принадлежности. Има книги черковни, колкото за единъ товаръ. Отъ бричката по-нататкъ има единъ чловѣкъ легналъ, като живъ и въ ржката му има свѣицъ, която не изгасва. Има още 7 мощи, по-нататкъ има стѣпала. На тавана има още злато и една тава копринарска съ костадинки и прочие.

Сяношес Каманлъра и
Житиѣ отъ Соловуд

II ЧАСТЪ.

Описание на войводитѣ: Драгуль, Вълчанъ и Алтънъ Стоянъ.

11. За куцата мечка.

Мѣстото на мечката е на три дерета. Има и голѣма вода и събиратъ се три дерета въ голѣмата вода. Къде истокъ срѣщу мечката, единъ камъкъ на него потиръ единъ подъ него злато. Подиръ мечката има заякъ, подиръ заяка има копой. На копоя на главата му има тапа. Има надъ камъка като $\frac{1}{2}$ купень. На камъка половинъ кокона, на гърдитъ ѝ тапа. Мечката гледа на една канара гдето има дупка. Тя е захлупена съ рѣченъ камъкъ. Счупи камъка, влѣзъ вътре по три стѣпала. Има и три имена: Вълчанъ, Алтънъ Стоянъ и Драгуль войвода. Счупи имената и вземи книгитѣ. Надъ мечката отгоре на баира има побитъ камъкъ съ кръстъ. Подъ него стовна съ злато. Отъ камъка понадолу половинъ метъръ има калдаръмъ, на четеритѣ кюшета има по единъ камъкъ. На срѣдъ калдаръма плоча, подъ нея 18 торби пари. По дерето има пжтъ. Край пжтъ по дерето има плоча и покрай плочата върви вода. На плочата има знакъ и една черта като масуръ. Подъ плочата една бу-

Л рия като бъчва 48 ведра съ злато. Отъ мечката до бъчвата сж 48 метра. Ще минешъ отъ срѣща водата има единъ побитъ камъкъ, на него риба. На другата и на третата страна человѣкъ съ рало, а отъ горе кола съ 4 колелета. Они сж тапа. Отъ мечката по-нататъкъ има дребна гора. Има единъ кладенецъ половинъ пари, половинъ съ дребни камъни рѣчни плень и е покритъ съ жълта плоча. При тѣнката пжтека ще намѣришъ три гроба. Въ срѣдния пари, отъ горе кокали на коконата. На другия и на другия мечкарина въ лѣвия гробъ. Отъ тамъ на 1,000 крачки ще намѣришъ камикъ съ 7 черти, който е потужалъ (?). Срѣщу срѣдната черта има злато. Камика е въ гората.

12. Копанята.

Копанята е на високо мѣсто. На около има чакълъ. По три стжпала се излиза и 7 ока вода събира. Отъ копанята кжде изтокъ низъ гората на горе има звѣнецъ съ 900 рублиети. Предъ копанята има полянка и три грамади камъни. Въ срѣдната има 6 товари пари.

13. Гемия.

Гемия на долу съ дирекитѣ. Канарата е много къса. Гдето е гемията напредъ има полянка и кладенецъ. Като пиешъ вода где-

1375/1

то ти сж коленатѣ има бакърче съ злато. Ще излезнешъ на горе по тѣнката пжтека, до 300 метра до 2 бука единъ срѣщу други. Има при буковетѣ 26 хазни злато. Има близо два пищови писани. При буковетѣ има дърво габеръ. На канарата до корена му се падала стрелата на кантаря съ три куки. На всѣка кука по единъ бакъръ съ пари.

14. Кадретъ кале.

Отъ тамъ на горе има кечи пжтека и ще излѣзешъ на калето. Вратата е потѣсна и направена. Пжта е тѣсенъ и напрѣко ще се върви. На дѣсната дѣсна има половинъ пушка, гледа на долу въ земята. Подъ нея има торби 7. На лѣво $\frac{1}{2}$ калъчъ растекъ. На долу въ земята има каравана съ злато. Като ще влѣзешъ въ калето има 7 стжпала правени на 5 таиша една мушамъ 3 $\frac{1}{2}$ оки стамболъ алтънъ. На срѣща има една пещеря дупка. Вътре има казанъ дъното опалено съ свѣщи восъчни. Отъ долу дълбоко копай ще намѣришъ камъкъ, счупи го, подъ него чакълъ, после казаня. подъ казаня плоча, отъ долу пари, а на дѣсно рибаръ той е тапа. Отъ тамъ на горе около 500 крачки все по рѣтта ще намѣришъ поляна на хоройски. Тамъ има 18 камъни. Отъ долу има два товара злато. И на 13 купчини пари. Още на-

Несе с минава Ис

предъ вѣтъ има два камѣка като порта. Тамъ колкото артиса сляфа тамъ го положихме. Да дойдемъ на вратата. Къде влашко, камѣка кждето гледа, отъ долу злато. Тамъ на около има две могили, които се гледатъ едната остра, а другата счупена, отъ горе има побитъ камѣкъ и на него кръстъ. Той е тапа. Тамъ сж книгитъ.

Срѣдн

15) ^{Бърбѣ} Воденицата на Синиѣ Аскуліята.

При воденицата не се ходи нито съ кола, нито съ конь и до нея има 7 стъпала. На първото стъпало $\frac{1}{2}$ воденичния камѣкъ, подъ него пари. На воденицата е уловена водата отъ канарата която канара е издѣлбана. За бука не е закачанъ улея. Възъ водата има камѣкъ обикаля го водата. На него турска мъжка паласка и везнета. Около камѣка има 13 ороени французски петолетки. Близко има Чаръ оланъ, при него има камѣкъ като $\frac{1}{4}$ купечъ сѣно. Отъ воденичната вада не е далеко има като водопадъ 58 педи високъ и скача водата въ Синия виръ. Въ вира гдето има пастърва риба, въ него виръ подъ втория скокъ, отъ долу има чифтъ пищови пълни съ рублии. По-надолу въ II трънетъ има три гроба. Въ срѣдния пари има. Срѣцу гробоветъ има ески баялъкъ, стари лозя, на Голня баиръ има два гроба, въ тѣхъ

пари. Надъ воденицата отъ горе има камикъ, който прилича на Габровска кола. Наблизко около воденицата има чучуръ на 15 крачки и едно кръстче — отъ долу пари. Отъ воденицата се види една стена, тя се казва Есиръ генита затворъ. Тамъ има пещеря, въ нея има камѣкъ като дирекъ, който се обикаля. Горе на свода има квачка съ 11 пилета. Пещерята е пукната и дава свѣтлина. До пещерята има голѣма жолана и една малка. Тамъ има камѣкъ клекналь като вълкъ, подъ него пари. Отъ тамъ ще отидемъ при подградената пещеря. Въ пещерята има една матара изработена. Близко до канарата има лила една крива — ~~въ нея~~ единъ калъчъ и единъ кемеръ съ злато. Горе има голѣмъ камѣкъ. Въ него тамъ има много пари. Въ дренака има камикъ побитъ — подъ него пари въ дисаги и единъ гробъ, въ него калъчъ. Отъ канарата на горе има три варници стари — въ едната има пари.

16. Ограденъ кръстъ.

Този кръстъ да се намѣри съ алка. Тамъ е тапа — вжтре маръ съ пари. На кюприята квачка съ едно пиле. Горе е въ малка пещеря но на лакътъ. Отъ пещерята се види една малка воденица. Друга пещеря малка, която е опалена съ черно. Отъ нея се види

Топъ кория, до нея има сухо дере, има самороден камъкъ съ знакъ кола изписана, они сж тапа. Срѣщу воденицата има орлово гнѣздо затулено. Около гнѣздото има две змий оплетени. На едната на опашката има кръстъ, на другата опашката пребита. Отъ тамъ се види Турско село. При воденицата между водата има плоча голѣма, равна съ земята. Тамъ има много пари. Дето се хвърля смѣтътъ пари. Коша на воденицата е пълна и подъ бинекъ ташъ, на мечката има мѣсто да събира 16 ведра закопано като хамбаръ, отъ горе турено плоча завита съ кръстъ отъ страната. До мечката 110-метра, отъ сърната до софрата 90 метра, отъ софрата до мечката 30 метра. На гемията мѣстото се казва Куртъ дере. На единъ камъкъ 1 1/2 чловѣчески бой съ кюшета подъ сушената три жълтици. На гемията чловѣкъ, а на платното салкъ сѣргелци на кантаръ, на срѣща има камикъ съ кръстъ пергелия. На поляната има два камѣка, на едина има кръстъ, на другия дръжка гледатъ въ водата. Водата минава презъ гемията и презъ двата камѣка. Кога удари водата се стича на гемията. На канарата има човѣкъ съ конь, на главата му има тапа червена и черенъ съ 5 аршина широкъ три дълбокъ, пълно съ злато. Връщамъ се при кръста пергелията — отъ долу има пари. Ще вървишъ и ще

Това е

видишъ две могили една срѣщу друга. Едната като чупена има побитъ камъкъ. До чупената отъ долу има пари. Отъ тамъ ще отидемъ на една малка полянка, гдето има два камѣка легнали като волове — на единия кръстъ на другия звънецъ. На главата му тапа. На по-голѣмия волъ има отъ казанъ клупа дръжка. Отъ нея три метра има казанъ съ пари. (Отъ тука ще вървишъ при арнаутина, който държи пушка. Отъ тамъ ще идемъ при софрата, съ 18 стѣпала. Рибата 1 1/2 на срѣща има бръшлянъ, има една тухла писана имена Ахче тахтаси. До канарата има единъ гасеръ потиснатъ съ камъкъ. Подъ камѣка има кръстъ, подъ кръста долу има пари. Подъ софрата има пари. Да се върнемъ при мечката. На горе има кладенецъ. Тамъ е жълтата плоча. Подъ нея има чаша столова — подъ долу пари. Напредъ има поляна, на два разкрѣча камѣкъ съ кръстъ. Гдето се намѣри тази поляна, тя е на 7 дѣрета, а на третото юлусъ хедикъ (безъ пѣтъ дере) не се минава. Мечката е тамъ, дето изгрѣва слънцето. Мечката гледа мечкаря е опасанъ три пѣти съ синджиръ. Има заякъ, копой. Мечкаря държи дайре, на врата му чабукъ. Подъ дайрето пари. На мечката подъ куция ѝ кракъ пари. Главата и гърдитъ сж тапа. Предъ мечката има камѣкъ, на него потиръ, долу има пари. Дето е мечката на

Мече

Мечка
Мечкаря

срѣща има канара сушина. Отъ дѣсната страна има кръсть. Подъ сушината да копаешъ ще излезе чакълъ, ще се отвори дупка. Тамъ има три имена — Вълчанъ, Драгулъ и Алтънъ Стоянъ. Счупи плочата, вжтре има книги за всичкитѣ мари. Ще излеземъ вѣнъ близо до мечката има камъкъ на него $\frac{1}{2}$ кокона изписана. На гърдитѣ ѝ тапа. До мечката има три кокони. Едната държи дете съ пелени, другата ибрикъ, третата пахаръ. Детето, ибрикя и пахаря сж тапа. Подъ първата има кофа вана, подъ краката има пари. Отъ мечката на долу има масуръ и $\frac{1}{2}$ месець писани. Има тѣнъ пътека. Отъ долу има пълна бурия съ пари. Отъ тамъ ще отидемъ на дикели ташъ. побитъ камъкъ. на него има писано волове съ рало впрегнати на опъки съ човѣкъ. На другата страна сжщото рало и волове на камъкъ. Отъ горе има кола съ 4 колелета, тѣ сж тапа. Отъ тамъ ще идешъ у дребна гора чалаликъ. Тамъ има камъкъ, на него има чезгия — отъ долу има пари. Отъ тамъ ще идемъ отъ кладенеца на горе до 100 крачки. Има три гроба на циганета. Отъ тамъ на горе ще отидемъ на тънката пѣтека, е на Кадретъ кале. Има камъкъ голѣмъ, като стѣпнишъ до вратата има пушка надолу съ устата. На другата страна има калъчъ. Вжтре има 7 стѣпала. На третото стѣпало има три кемера

У Св. Св. Локвѣ

съ злато. Вжтре на срѣща отгоре има на казанъ дѣното — оно е тапа. Вжтре отъ долу подъ дѣното на казана въ земята има казанъ съ пари. Въ кюше писано рибаръ и оно е тапа.

Одесна

Ще излеземъ вѣнъ отъ калето, ще идемъ по тънката пѣтека на хѣрофи има 18 камѣка. Подъ камѣнитѣ до земята има кждето и излѣзвашъ на единъ изсеченъ камъкъ съ мѣрюжъ, три пѣти има силяфъ и пари. Ще се върнешъ назадъ отъ стѣпалата за кжде на дѣшката страна, ще върнешъ по тънката пѣтека и на една страна има кръсть. Ще преидимъ, има голѣма плѣча като рогожа, има 4 дупки, 4 дървета нарѣдени и сж оплетени, то е тамъ (хамбаръ пари). Отъ долу Влаховата махала. Ледо се намѣри Влаховата махала едно време било три кжщи. Въ едната кжща имало слѣпо момъ съ деветъ очи. Кжщата била половинъ на мазе. Мѣстото стрѣмно. Отъ горната страна стрехата била до земята низка. Въ двора имало дюля. Козата се качвала на дюлята. На кжщата гредитѣ насечени съ брадва. Въ мазето имало олукъ да течеше край пещьта (фурната) и квасеха парцала за измитане пещьта. До пещьта имало пратъ. Въ кжщата имало заковани гвоздеи отъ самари. Въ тази кжща пчелинъ съ кошери и въ двора кладенець и асма. Подъ асмата има керепъ съ злато, а срѣщу

Злато човѣку

Пещьта

кжщата има багча овошна. Въ багчата има три гроба — въ срѣдния има рѣженъ и желѣзни маши за белегъ. Срѣщу кжщата има пелова ливада. Отъ кжщата се види круша ударена съ три куршума. Тамъ се събиратъ чардата на пладне. Отъ кжщата се види надалечъ червенъ мешаликъ. Тамъ има лесичени дупки. Тамъ е бакъра на бакърджиитѣ. Задъ кжщата има кладенецъ, като колениченъ, подъ коленитъ бакърче съ злато. Близо около бакъра на бакърджиитѣ има една сака съ злато. Близо има кантаръ и той е бакърджиийски, съ куки. На Пеловата ливада има платадъ — подъ нея има

17. Коюмджиийското мѣсто.

Коюмджиийското мѣсто е високо. Тамъ има два кладенци. Единия горчивъ, а другия сладкъ. Водата тая се влива въ голѣмата рѣка, като пиешъ вода отъ сладкия кладенецъ и погледнешъ на около и ще видишъ единъ камъкъ съ кръстъ — подъ камъка единъ бакъръ съ злато. Като пиешъ вода и погледнешъ на горе, ще видишъ канара два човѣшки боя висока. На сжщата канара има образъ чловѣчески и половинъ месецъ — то е тапа. Вжтре има грамада камѣне, кандило, икона и отстрана има котелъ безъ дрѣжка — отъ долу сжщия съ пари и

има 7 поти коюмджиийски що топатъ съ нихъ, — пълни съ злато. По-навжтре има 7 грамади, ще излѣземъ вжтъ, ще отидемъ до единъ букъ и стена. Понежду нихъ има на стената единъ кръстъ голѣмъ пергелия. Тамъ има книги. Отъ тамъ ще минешъ урватъ. Подъ кръста има котелъ. Подъ урвата ще размѣришъ три петала по три реда клинци единъ кръстъ. Подъ кръста котелъ. Отъ тамъ ще отидешъ на дикали ташъ, ще размѣришъ единъ масуръ отъ пушка и голѣмо олово — то е тапа. Стѣни и влѣзъ вжтре има рѣзани дѣрва. Ще излѣзешъ вжтъ, ще минешъ презъ рѣката и една пещеря, едно седло падло и 5 самари. Навизани и запечатани въ долото има 9 хиляди гроша. Въ самаритѣ има един чифтъ емении Османъ пазарски и има дребни пари и юзлуци, единъ нолъ и ругенъ. Въ пещерята на дъното има 24 пари съ пари и едно буре и има 7 пушки, едната съ 7 белезика златни и пълни съ синило. Устата е пълна съ ситни пари. Ще излеземъ вжтъ близо до рѣката има малка пещеря. Вжтре има три самари — подъ самаритѣ плоча пропастъ. Тамъ има 14 самари. Въ пропастята дрехи и пушки. Отъ тамъ на мечката. На мечката камъка е като мѣка, клекналъ та гледа, той е камъкъ. Тамъ има 1/2 месецъ и една харбия — то е тамъ тапа. Ще влѣ-

Срѣща

пелова ливада

7. ...

земь вжтре има камене и пръчки злато. Ще излѣзешъ възъ гора на рѣката. Тамъ има 4 дупки. Отъ долу има много нѣщо. Ще излѣземъ горе на високото има три поти пълни съ злато. Тамъ ще копаешъ подъ потитѣ, ще намѣришъ дупка и ще влѣзешъ вжтре. То е калайджийската пещеря пълна съ всичкитѣ калайджийски устроменти. На калайджитѣ мѣстѣ сж пълни съ пари заровени. Дупката гледа срѣщу Влашко. На близо има тънка пилтека, Мѣстото е високо

19. Общ о.

Срѣщу мѣстото друга канара се види дупка на таванъ подъ сухо. Тамъ въ стѣната ще се копае и има една табла писана. На нея има три имена — Вълчанъ, Драгулъ и Алтънъ Стоянъ. Тамъ сж книги, пари нѣма.

19. (II). Общ о.

Мѣстността на две моги, една черква една баня, малки могили отъ 2 до 3, стрѣмъ пжтъ. Въ това мѣсто е мечина дупка. Предъ нея въ срѣдата котель злато. Надъ мочката кака са вродно, Петровъ ханъ, гърбава и дълбока ривада, въ средината камъкъ, на камъка козя стлпка — отъ долу казанъ злато, Кизлодуйско топорче, долъ

1766

Фучи

рѣко Дунава, нагоре дърво букъ, черква въ три мѣстности въ Рагово черно синкави каменяци Като минешъ малко има кладенче. Зърни се на горе, копей до кладенеца казанъ злато. Златушки пжтъ и мензилски. На кръстоплтя два купа, при камена Стари Лазаръ, главно село Синеговци, Видинско. Монастиръ, въ рѣката дъ камъка като за близекъ ташъ. Между тати камъни котель злато. Момина могила, маминъ кладенецъ, циганско кладенче съ черна пѣна, една козя стлпка. Пакъ надъ него е голѣмо животно, ако бжде живо дето ще се види на върхъ могалата, кантаръ тегли и тѣбия въ рѣката три медници тегли пари. Вълковъ долъ, на долу млачицето, единъ камъкъ кръсть и подъ него малъкъ котель злато. Рѣма Оръмовъ къмъ градъ Блаградчикъ Балковъ мостъ, подъ Бѣлоградъ Чарно поле и Гюргично поле, между три брѣста между огнището голѣмо количество злато. Златушка, тукъ въ Бутанъ ривада, брѣстова падина лазанирова и кръсть, отъ априлъ край рѣката на камъка перащеникъ Дунава. Отъ щото на пладне возенска пжтъ и три гробци два лъжливи, казанъ отъ половина, Бонска падина кръсть е долъ окопъ направение къмъ долното пладнище за отъ къмъ аръдленъ, подъ него котель злато. Окопъ отъ уши и подъ кръстотъ ето смръд

Handwritten notes and signatures on the right margin, including the word 'Злато' and other illegible scribbles.

ленски дуковъ круша 2 1/2 крачки единъ камъкъ като волъ препасанъ съ синджиръ и въ земята три педи отъ пладне на края при-
воленъ 5 рили по 500 гр. едната и голѣма
сума. Между Баровци, Влашко дърво липа-
та къмъ западъ кръстъ сърмьленъ ероса-
лимски кръстъ Котхай къмъ Огоста монас-
тирището, гнойни: 50 ока сребърни пари.

20. (III). Общ о.

Ще посемемъ по сухото дере на горе.
Ще опрешь на 7 стжпала, тритѣ правени.
Отъ тамъ ще се држакимъ и ще излѣземъ
на едно Мандра и на туй мѣсто има држакимъ
витакъ и камикъ држакимъ, на него кръстъ и отъ
тамъ като вървишь ще опрешь въ единъ
слокъ и ще минешъ отъ тамъ ще идешъ
при кокошката држакимъ видишь пещеря да съ-
бира около 4 дива. На тавана кокошка съ
11 пилета. Срѣщу нея има две змии и со-
коль се спусналъ за пилето, което е на гър-
ба на кокошката. Кокошката държи съ кра-
ката си пергелъ. Въ дъното на пещерята
има кьоръ балтия, дръжката бурмалия и ку-
тия за тютюнъ и кпанкъ съ бурмалия дръжка.
Отъ горе камъкъ заклещенъ въ дупката.
Предъ тази пещеря има камъни като овце
около 8 и на срѣща киселица и дива чере-
ша и срѣщу држакимъ дървета дрѣнъ голѣмъ и

на него брашлянъ оплетенъ. Отъ тамъ ще
излѣзешъ на единъ мегданъ и да събира
около 1.000 овце. Въ срѣдъ него има три
камъка прострени. На едина (?), на другия
крѣстенъ, на третия кръстъ. Отъ тамъ на
горе има круша подградена съ камъни и на
нея ботушъ. Срѣщу воденицата Женевисъ
кале, Кереметли мандра, Сарж-гьолъ, на че-
теритѣхъ кюшета држакимъ камъкъ, въ срѣ-
дата има камъкъ черенъ като биволъ и на
него отъ казанъ ушъ. При Кереметли ман-
дра бурмалия чешма. Мандрата отъ едната
страна самородна и држакимъ казва Кереметли ман-
дра, Кара Добра држакимъ. Около тѣзи ни-
шани околността држакимъ дере, Бѣла рѣка,
Дренига, Габрига, Куртъ аланъ, Мухчаница,
Акъ Максимъ, Бѣли кимъчета, Тепели чаиръ,
Куртъ кая, Таушанъ тепе, отъ Кошу йолу;
Памукчу йолу, Кърдъ држакимъ, Хани кюше;
Боюкъ копакъ, Бзиръ, Генинъ ханъ, Топъ
кория, Шарапъ йолу, Бзиръ тепе, Дервишъ
тепе, Ески боалкъ, Сомовица златишка е
Жемевисъ кале, Медетъ въ Сомовица.

21. (IV). Общ о.

Камъкъ и отъ горе стжпка кучеш-
ка и отстрана маска и паласка и отъ долу
камъкъ като покрита жола и на него 7
крѣста, 7 реда имена и ржка човѣшка и тѣ

зи имена казватъ (?) Тази ржка е на Сарафъ Яко. Отъ тамъ ще идемъ на бента и надъ него отъ долу камъкътъ като бинекъ ташъ и на него куча плешка съ кракъ и б камъка побити. На воденищата водата се събира отъ две долчини, събиратъ се при бента и между рѣкитѣ имъ москалия калдаръмъ и тамъ има пари. На бентара съ три куки топуза му е спрѣлъ на чѣока и до него 4 реда имена и тѣ говорятъ, Казанлъкъ, Тончо, хорбаджи и тамъ има два пишова съ устата на долу. Надъ бента отъ горе ливада около $\frac{1}{2}$ кола стѣно, тамъ се коси, тамъ се храни. На горния край на ливадата има камъкътъ като покритъ и на изтокъ има 7 дупки, на западъ столятъ кръсть и други 7. Първия голѣмъ, а последния най-малъкъ. Надъ бента отъ горе е а волчина, кога дойде пресича водата бента е водградено. Подъ долчината има три брѣга. край.

БЕЛЕЖКА.

Втората частъ на описанието е много неясно нахвърлена. Има много работи повторени отъ първитѣ, и много нови или друго яче описани мѣста и нишани. Давамъ и тѣхъ, защото мнози ориентации могатъ